

ביאורי הגר"א על סבא דבי אתונא בכורות ח: בסופו

קנה שדרה בין הקנים דכתיב יכרסמנה חזיר מיער. ואמרו [יומא ט:] ראשונים עדיפי או אחרונים עדיפי כו' תנו עיניכם בבירה כו', והענין כי ראשונים שנתגלה עוונם נתגלה קיצם, אחרונים כו', והטעם כי הראשונים היו מעשיהם הטובים טמונים ועונותיהם גלויים, ואחרונים להיפך, ורחמנא ליבא בעי כמ"ש [סנהדרין ק"ו:]. ואמרו [שם] ראשונים שהיה בהם ע"ז וג"ע וש"ד אלא שתלו בטחונם בקב"ה, נמצא כי מעשיהם רע מאד שכולן ביהרג ועל יעבור, עבירות חמורות שבתורה, ולבם הי' טוב מאוד שמעלת הבטחון על כולם כנ"ל. ואחרונים עסקו בתורה ובג"ח, ומפני מה חרבה מפני שנאת חנם ללמדך ששקולה שנאת חנם כו', כמ"ש [ברכות סג:] ^סה איזה פרשה קטנה כו', ואהבת לרעך, והוא מחוסר הבטחה שכל הקנאה והשנאה ממנו, ולכן ראשונים גלו בג' מלכיות שסימן טהרה שלהם מבפנים וסימן טומאה שלהם מבחוץ, ואחרונים בגלות אדום [נוסח אחר ישמעאל] שנמשלה לחזיר שהוא בהיפך, והוא פושט טלפיו להראות סימני טהרה שלו, ושבע תועבות בלבו. וכן הוא בגלות

באר מים חיים פרשת תצוה

כי זה הוא העיקר בכל המצות לעשות עצמו מרכבה לשכינה על ידיהם לראות ליישר לבבו ומדותיו ותאות לבו לשם ה'. כי כל הכוונה בהם לקרב אותנו לעבודתו ומפורש אמרו חז"ל (סנהדרין ק"ו:) הקב"ה ליבא בעי דכתיב וה' יראה ללבב. כי אין הקב"ה רוצה ורואה רק את הלב מה שנתקרב ע"י מצוה זו לאהבתו ויראתו והכנעת תאות לבבו לדבר שחוק ממנו. וחכמינו ז"ל (ב"ר פמ"ד) אמרו לא ניתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות. כלומר לא תעלה על דעתך שאם תעשה המצוה בעשייה הגופנית לבד בלתי שימת המחשבה לכיון דיעותיו ע"י מצוה זו להתקרב לבורא עולם על ידה ולהתרחק מדבר שאינו נוגע לעבודתו יהיה מצוה זו עולה כיון נכון לה'. לא כן כי כל המצוות לא ניתנו רק לצרף בהן את הבריות כלומר לצרף ולחבר לבבם אל ה' לאהבה אותו ולירא ממנו ולחפוף בדביקתו. וגם לצרפם וללבנם מכל סיג שלא יעלה עליהם קטורת זרה להתקשר בתאוה וחמדה לדבר אחר שאינו נוגע אליו ממוז ואשה ובנים חוץ מן המוכרח לעבודתו:

תורת חיים

אל"ה הקב"ה ליבא בעי. שהכל תלוי בלב כי בו משכן הנשמה וכל האיברים גירי בתריה וכל העוסק בתורה ומצות ואין לבו לשמים הרי הוא כגוף בלא נשמה ונמשל כבהמות נדמו והיינו דאמר בפ"ב דפרקי אבות רואה אני את דברי ר' אלעזר בן ערך שאמר לב טוב מדבריהם שככלל דבריו דבריהם.